

УДК 352:339.9

<https://doi.org/10.62664/cpa.2024.02.05>

Марія БАРАН,

доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
кандидат наук з державного управління, доцент
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
ORCID ID <http://orcid.org/0000-0001-6070-9378>

Руслан КУРУС,

здобувач вищої освіти за другим (магістерським) рівнем
вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та
адміністрування»

Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу

(© БАРАН М., КУРУС Р. 2024)

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті актуалізовано питання міжнародного територіального співробітництва (МТС). Висвітлено роль МТС для України, зважаючи на інтеграцію нашої країни до європейського простору та збільшення повноважень і можливостей територіальних громад (ТГ) України за результатами децентралізації.

У публікації подано основні зміни до Закону України «Про міжнародне територіальне співробітництво України».

Здійснено аналіз рубрики «Міжнародне партнерство громад» на порталі «Децентралізація». Проаналізовано стан налагодження міжнародних партнерств ТГ Івано-Франківської області. Зазначено,

що 29 ТГ Прикарпаття уклали договори з муніципальними одиницями 21 країни. Найбільше договорів ТГ уклали із такими країнами: Республіка Польща (23 ТГ); Федеративна Республіка Німеччина (8 ТГ); Румунія (7 ТГ). Зазначено, що актуальною є потреба поновлення втрачених зв'язків, оновлення напрямків співпраці ТГ з їх іноземними партнерами.

Висвітлено переваги МТС та зазначено, що існує потреба в розвитку міжнародних партнерств, що передбачають підтримку в кризових ситуаціях, у процесі євроінтеграції, актуалізують питання безпеки, відновлення інфраструктури та гуманітарної підтримки.

Підсумовано, що майбутнє ТГ неможливе без налагодження МТС. Акцентовано, що українські громади володіють досвідом, який відсутній у більшості країн ЄС (досвід децентралізації, цифровізації, організації адміністративних послуг, кризового менеджменту в ТГ, інтеграції ВПО, досвід формування стійкості ТГ в умовах воєнного стану), та яким можуть ділитися із ТГ світової спільноти.

Ключові слова: *територіальні громади, міжнародне співробітництво територіальних громад, міжнародні партнерства територіальних громад, децентралізація, євроінтеграція, досвід українських ТГ для міжнародного співробітництва.*

Mariia BARAN,

Associate Professor of the Department of Public Management and Administration,

Candidate of sciences in Public Administration, Associate Professor

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0001-6070-9378>

Ruslan KURUS,

Student of higher education

at the second (master's) level of higher education,
specialty 281 «Public management and administration»
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas
(© BARAN M.,RURUS R. 2024)

INTERNATIONAL COOPERATION OF TERRITORIAL COMMUNITIES IN THE CONTEXT OF DECENTRALIZATION AND EUROPEAN INTEGRATION

The article actualizes the issue of international cooperation of territorial communities (ITC). The author highlights the role of ITC for Ukraine in view of our country's integration into the European space and the increase in the powers and capabilities of Ukrainian territorial communities as a result of decentralization.

The publication presents the main amendments to the Law of Ukraine «About International Territorial Cooperation of Ukraine».

The section «International Partnership of Communities» on the Decentralization portal was analyzed. The state of establishment of international partnerships of the TG of Ivano-Frankivsk region is analyzed. It is noted, that 29 TCs of the Prykarpattia have concluded agreements with municipalities of 21 countries. Most of the agreements were concluded with the following countries: Republic of Poland (23 TCs); Federal Republic of Germany (8 TCs); Romania (7 TCs). The author points out that there is a need to restore lost ties and update the areas of cooperation between the TCs and their foreign partners.

The author highlights the advantages of the ITC and notes that there is a need to develop international partnerships that provide support in crisis situations, in the process of European integration, and actualize security issues, infrastructure restoration, and humanitarian support.

It is summarized that the future of TCs is impossible without establishing ITC. It is emphasized that today Ukrainian communities have experience that is not available in most EU countries (experience in decentralization, digitalization, organization of administrative services, crisis management in TCs, integration of IDPs, experience in building the resilience of TCs under martial law), which can be shared with TCs of the international community.

***Key words:** territorial communities, international cooperation of territorial communities, international partnerships of territorial communities, decentralization, European integration, experience of Ukrainian TCs for ITC.*

Постановка проблеми. Міжнародне територіальне співробітництво (далі – МТС) було і є актуальним для України в контексті інтеграції нашої країни до європейського простору та зважаючи на збільшення повноважень і можливостей територіальних громад України за результатами децентралізації. Упродовж останніх років міжнародне територіальне співробітництво України безпосередньо пов'язане з досягненням Цілей сталого розвитку [19], оскільки сприяє вирішенню локальних та глобальних викликів через об'єднання ресурсів, знань і спільних зусиль. Актуальність питання міжнародного територіального співробітництва посилилася в контексті дальшого впровадження децентралізації, підтримки України в час війни та плануванні повоєнного відновлення й розвитку України.

Попри важливість міжнародного територіального співробітництва, донедавна органи місцевого самоврядування не були наділені повноваженнями укладати угоди МТС; ОМС, зважаючи на неузгодженість цілей, пріоритетів державної та регіональних стратегій регіонального розвитку з державною й регіональними програмами розвитку транскордонного співробітництва, не мали змоги висвітлювати ті чи інші напрямки МТС у власних стратегічних документах; посадові особи ОМС

відчували потребу вдосконалення навичок застосування правових, організаційних, фінансових та інших механізмів реалізації міжнародного територіального співробітництва. Отже, зважаючи на важливість питання міжнародного територіального співробітництва для територіальних громад України, набуття чинності Законом України «Про міжнародне територіальне співробітництво України» [13], вважаємо потрібним актуалізувати питання впровадження міжнародного співробітництва територіальних громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До набрання чинності 27 черня 2024 року Законом України «Про міжнародне територіальне співробітництво України» публікації науковців у контексті МТС спрямовувалися на висвітлення напрямків співробітництва в конкретній галузі життєзабезпечення суспільства, де суб'єктами співробітництва, в основному, поставали держава та науково-дослідні установи. Так, наприклад, у статті авторів О. Руш та С. Войтко розглянуто передумови розвитку міжнародного співробітництва України та Європейського Союзу у сфері альтернативної енергетики [21]. Автор публікації «Міжнародне співробітництво в реформуванні безпекового сектору України» А. Жгут [2] розглянув питання принципів міжнародної взаємодії держав у сфері безпеки, у тому числі України та Євросоюзу. У статті А. Лухтана розглядається історія виникнення, становлення та розвитку міжнародного військового співробітництва України [4].

Ю. Фетько у праці «Сучасні наукові та нормативні підходи до визначення і змісту міжнародного співробітництва місцевих органів публічної влади» [22] зазначила, що поняття, зміст і сутність міжнародного співробітництва місцевих органів публічної влади, зокрема транскордонного й міжтериторіального співробітництва, досліджувалися такими вченими, як Я. Барвенко, Є. Васильєв, Ю. Волошин та С. Папаяні, Т. Гончаренко, Н. Сидоренко, О. Задорожній, Н. Камінська, В. Колодяжна,

Я. Костюченко, Н. Мікула, В. Толкованов, М. Мунтян, Д. Оберемок, Д. Олійник, М. Петришина, О. Петришин, К. Полівода, Н. Сидоренко, І. Соболев, А. Стрільчук. Авторка зауважила, що попри вагомий дослідження, у науковій літературі вченими ототожнюються такі види співробітництва, як «транскордонне співробітництво» з «міжтериторіальним співробітництвом», а «міжтериторіальне співробітництво» з «міжрегіональним співробітництвом», відтак зробила спробу узагальнити сучасні підходи до визначення поняття і змісту міжнародного співробітництва місцевих органів публічної влади шляхом аналізу наукових підходів, міжнародно-правових актів, ратифікованих нашою державою, та національного законодавства.

Статті 2024 року, особливо ті, що з'явилися в науковому просторі після набрання чинності Законом України «Про міжнародне територіальне співробітництво України», звертають увагу читачів на роль МТС для розвитку громад. Так, у праці М. Прокопів досліджено зміст та вектори міжнародного співробітництва територіальних громад України в умовах глобалізації, євроінтеграції та протистояння воєнній агресії РФ. Важливим є висвітлення зміни пріоритетів МТС унаслідок збройної агресії, що зумовила переорієнтацію на безпекову співпрацю, відновлення інфраструктури та гуманітарну підтримку. Автор звертає увагу на те, що МТС відіграє ключову роль у відновленні та сталому розвитку громад, забезпечуючи доступ до фінансових, технологічних і людських ресурсів [20].

Маркушин О. у статті «Міжнародне співробітництво як ключовий інструмент залучення інвестицій у відбудову та розвиток об'єктів міської інфраструктури» [5] звертає увагу на важливість активізації міжнародного співробітництва, залучення інвестиційних і грантових ресурсів на відбудову та повоєнний розвиток територій, акцентує на тому, що органи публічної влади повинні налагоджувати різні форми співпраці з

зарубіжними партнерами; аналізує внесок міжнародної спільноти у відбудову інфраструктурних об'єктів міської інфраструктури, пошкоджених внаслідок повномасштабного вторгнення РФ в Україну, й вказує на можливості взаємодії органів публічної влади з міжнародними партнерами щодо залучення інвестицій на місцевому рівні.

Мета статті. Актуалізація питання міжнародного співробітництва територіальних громад.

Виклад основного матеріалу. До ухвалення Закону України «Про міжнародне територіальне співробітництво України» питання міжнародної співпраці регулювалися низкою нормативно-правових актів, серед яких: Конституція України [3], закони України «Про транскордонне співробітництво» [18] (втратив чинність 27.06.2024 – у зв'язку з набранням чинності Законом України «Про міжнародне територіальне співробітництво України»), «Про міжнародні договори України» [14], «Про зовнішньоекономічну діяльність» [12], «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [11], «Про місцеве самоврядування в Україні» [15], «Про місцеві державні адміністрації» [16], «Про державний кордон України» [10], Постанова Верховної Ради України від 14 липня 1993 року № 3384-XII «Про приєднання України до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями» [17]; міждержавні та міжурядові угоди України.

З метою створення умов для ефективного вирішення завдань місцевого та регіонального розвитку суб'єктів міжтериторіального і транскордонного співробітництва, якими є територіальні громади, їх представницькі органи та їх об'єднання, місцеві органи виконавчої влади України, що взаємодіють з територіальними громадами та відповідними органами влади сусідніх держав у межах своєї компетенції, та учасники транскордонного співробітництва в Україні напрацювали Закон України «Про міжнародне територіальне співробітництво України» [13]. Ухвалення

Закону України «Про міжнародне територіальне співробітництво України» [13] є частиною виконання міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції. У висновку до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення участі місцевого самоврядування в міжтериторіальному та транскордонному співробітництві» зазначено, що «проєкт Закону не суперечить цілям Угоди про асоціацію та праву Європейського Союзу» [23]. Аліксійчук Олександр детально прокоментував зміни для територіальних громад у контексті ухвалення Закону України «Про міжнародне територіальне співробітництво України» [1].

Коротко про визначені Законом України «Про міжнародне територіальне співробітництво України» правові, економічні та організаційні засади міжнародного територіального співробітництва України з іноземними державами підсумуємо так [13]:

Закон є частиною виконання міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції;

Закон включає три види міжнародного територіального співробітництва: міжтериторіальне співробітництво здійснюється з метою найбільш ефективного використання природно-ресурсного потенціалу регіонів і територій, що безпосередньо не прилягають до державного кордону України, підвищення рівня життя населення; транскордонне співробітництво здійснюється з метою розв'язання спільних проблем прикордонних регіонів і територій України та суміжних держав шляхом оптимального поєднання їх можливостей і ресурсів та передбачає створення договірних взаємовідносин між суб'єктами й учасниками такого співробітництва; транснаціональне співробітництво здійснюється з метою залучення суб'єктів і учасників на національному, регіональному і місцевому рівнях для реалізації спільних проєктів та програм з відповідними суб'єктами й учасниками іноземних держав для розширення

добросусідських відносин та досягнення вищого ступеня територіальної інтеграції до міжнародного співтовариства (наявність спільного державного кордону не є обов'язковою);

зважаючи на ситуацію в країні, важливо, що в Законі чітко прописано заборону на міжнародне територіальне співробітництво з суб'єктами й учасниками держави, визнаної державою-агресором, державою-терористом;

Законом визначено повноваження суб'єктів міжнародного територіального співробітництва України;

у Законі прописано послідовність кроків укладання угоди про міжнародне територіальне (міжтериторіальне, транскордонне, транснаціональне) співробітництво, першим серед яких є пошук партнерства. Важливою є чітка регламентація особливостей підготовки та погодження з ЦОВВ проекту угоди про міжнародний проект. Більш детально про алгоритм МТС можна прочитати за посиланням [7];

Законом окреслено роль Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку, на засіданнях якої розглядаються питання державної підтримки розвитку міжнародного територіального співробітництва, стимулювання участі регіонів у програмах і проектах міжнародного територіального співробітництва, а також відповідності таких проектів і програм пріоритетам, визначеним Державною програмою розвитку міжнародного територіального співробітництва, та цілям, визначеним Державною стратегією регіонального розвитку;

важливим у контексті отримання державної підтримки розвитку МТС для територіальних громад є формування стратегічного соціально-економічного розвитку з урахуванням вимог Державної програми розвитку міжнародного територіального співробітництва, яка є «стратегічним документом, що визначає комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів довгострокового характеру, спрямованих на розвиток територіального

співробітництва, що здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України та інших джерел, не заборонених законодавством, та узгоджені за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням». Територіальним громадам України важливо слідкувати за вимогами порядку проведення конкурсного відбору проєктів та програм міжнародного територіального співробітництва, щоб отримати державну фінансову підтримку.

Варто зазначити, що на рівні держави здійснюється активна інформаційна підтримка процесу пошуку партнерств для налагодження МТС. На порталі «Децентралізація», що був створений 2014 року для комунікації реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [9], сформовано рубрику «Міжнародна співпраця». Названа рубрика вміщує актуальну інформацію за трьома напрямками, важливими для формування сталого розвитку громад та їх європейської інтеграції – міжнародна підтримка реформи, європейська інтеграція громад та міжнародне партнерство громад. У рубриці «Міжнародне партнерство громад» [9] Міністерство розвитку громад та територій України активізувало роботу щодо сприяння територіальним громадам України в розширенні співпраці з іноземними муніципалітетами. У грудні 2022 року Міністерство у партнерстві з Програмою Ради Європи «Децентралізація і реформа публічної адміністрації в Україні» розробило Методичні рекомендації щодо міжнародного муніципального партнерства [6], які базуються на методології Ради Європи City to City Cooperation.

Рубрика «Міжнародне партнерство громад» містить перелік громад, що мають партнерства, каталог запитів громад на партнерство, каталог пропозицій від муніципалітетів. Важливо, що громади мають інструменти для повідомлення про налагоджену співпрацю, подання заявки на співпрацю, подання пропозиції для співпраці [8]. У зазначеній

рубриці розміщено практичні рекомендації, як обирати партнерів і налагоджувати з ними співпрацю, як організувати роботу відповідного фахівця або підрозділу, а також інформація про фінансування міжнародної співпраці, облік і звітність, оформлення виїзду делегацій, приклади успішних практик та багато іншої корисної інформації. Актуальною в контексті наших наукових досліджень є верифікована інформація про партнерства, що налагоджені українськими громадами із закордонними муніципалітетами-партнерами. Подана інформація вказує на такі узагальнення щодо міжнародних партнерств територіальних громад станом на серпень 2022 р. [8]:

майже половина з громад має партнерські відносини з муніципалітетами інших країн (46%);

загальна кількість партнерств, укладених цими громадами з муніципалітетами інших країн, – 1279. Таким чином, кожна з тих громад, що мають партнерські відносини з муніципалітетами інших країн, установила в середньому 3-4 такі партнерства. Найбільш активними в налагодженні партнерств є обласні центри, але є рекордсмени і серед менших міст. Так, наприклад, Березівська громада Закарпатської області має 65 партнерств;

серед регіонів України найактивніші в налагодженні партнерств ті, що розташовані близько до кордонів з європейськими країнами, насамперед – Закарпатська, Львівська, Чернівецька та Одеська області, де на одну громаду, що має партнерів за кордоном, припадає в середньому по 5-6 партнерств;

українські громади мають партнерства з муніципалітетами загалом 52 країн, серед яких є країни всіх континентів, окрім Австралії;

найбільше партнерств українські громади мають з містами та гмінами Польщі (501 партнерств, або 39% від верифікованого переліку). Серед країн, із громадами яких українські муніципалітети

співпрацюють найчастіше, також Угорщина (122 партнерства), Німеччина (86), Румунія (83), Словацька Республіка (56), Литва (50), Чеська Республіка (39), Грузія (28), Болгарія (25), Італія, Латвія і Франція (по 22).

Наведена аналітика спонукала простежити наявність партнерств у ТГ Івано-Франківської області (таблиця 1).

**Таблиця 1. – Міжнародні партнерства територіальних громад
Прикарпаття, 2022 р.**

№№ з/п	Назва ТГ	Кількість партнерств	Кількість договорів	Країни
1.	Білоберізька громада	1	1	Федеративна Республіка Німеччина
2.	Більшівцівська громада			
3.	Богородчанська громада	1	1	Республіка Польща
4.	Болехівська громада	1	1	Королівство Бельгія
5.	Брошнів-Осадька громада			
6.	Букачівська громада	1	1	Республіка Польща
7.	Бурштинська громада	4	4	Республіка Польща
8.	Верхнянська громада			
9.	Верховинська громада	1	1	Федеративна Республіка Німеччина
10.	Вигодська громада	1	1	Республіка Польща
11.	Витвицька громада			
12.	Войнилівська громада			
13.	Ворохтянська громада			
14.	Галицька громада	4	5	Федеративна Республіка Німеччина Республіка Польща Королівство Данія
15.	Гвіздецька громада			
16.	Городенківська громада	1	1	Республіка Польща

17.	Десятинська громада	1	1	Республіка Польща
18.	Дзвиняцька громада			
19.	Долинська громада	9	9	Республіка Польща Румунія США Французька Республіка Литовська Республіка Республіка Молдова Турецька Республіка
20.	Дубівська громада			
21.	Дубовецька громада			
22.	Єзупільська громада			
23.	Заболотівська громада			
24.	Загвіздянська громада			
25.	Зеленська громада			
26.	Івано-Франківська громада	29	30	Республіка Польща Румунія США Угорщина Федеративна Республіка Німеччина Чеська Республіка Китайська Народна Республіка Литовська Республіка Латвійська Республіка Португальська

				Республіка Республіка Грузія Республіка Молдова
27.	Калуська громада	8	8	Республіка Польща Республіка Сербія Румунія США Федеративна Республіка Німеччина
28.	Коломийська громада	13	13	Республіка Польща Угорщина Румунія Федеративна республіка Німеччина Литовська Республіка Республіка Молдова Республіка Північна Македонія
29.	Коршівська громада			
30.	Косівська громада	5	5	Республіка Польща Латвійська Республіка Канада
31.	Космацька громада			
32.	Кутська громада			
33.	Ланчинська громада			
34.	Лисецька громада	1	1	Республіка Польща
35.	Матєйвецька громада	1	1	Республіка Польща

36.	Надвірнянська громада	5	5	Республіка Польща Румунія Федеративна Республіка Німеччина Чеська Республіка Італійська Республіка
37.	Нижньовербізька громада			
38.	Новицька громада	-	-	
39.	Обертинська громада	2	2	Республіка Польща
40.	Олешанська громада			-
41.	Отинійська громада			-
42.	П'ядицька громада			
43.	Пасічнянська громада			
44.	Перегінська громада	1	1	Канада
45.	Переріслянська громада			
46.	Печеніжинська громада	1	1	Республіка Польща
47.	Підгайчиківська громада			
48.	Поляницька громада	1	1	Республіка Польща
49.	Рогатинська громада	4	4	Республіка Польща
50.	Рожнівська громада	-	-	
51.	Рожнятівська громада	1	1	Республіка Польща

52.	Снятинська громада	-	-	-
53.	Солотвинська громада	1	1	Словацька Республіка
54.	Спаська громада	-	-	
55.	Старобогородчанська громада	-	-	
56.	Тисменицька громада	4	4	Республіка Польща США Румунія
57.	Тлумацька громада	2	2	Республіка Польща Федеративна Республіка Німеччина
58.	Угринівська громада	-	-	
59.	Чернелицька громада	-	-	
60.	Яблунівська громада	-	-	
61.	Ямницька громада	3	3	Республіка Польща Румунія
62.	Яремчанська громада	2	2	Республіка Польща Федеративна Республіка Німеччина

Складено авторами на основі джерела [8]

Аналіз карти партнерств свідчить, що 29 територіальних громад (47 % від загальної кількості ТГ в Івано-Франківській області) мають 111 партнерів та підписали 113 договорів про міжнародне партнерство. Усього громади Прикарпаття уклали договори з муніципальними одиницями 21 країни. Найбільше договорів ТГ уклали із такими країнами: Республіка Польща (23 ТГ – 79% від загальної кількості ТГ, що уклали договори); Федеративна Республіка Німеччина (8 ТГ – 28%

від загальної кількості ТГ); Румунія (7 ТГ – 24% від загальної кількості ТГ); США (4 ТГ – 14% від загальної кількості ТГ); Литовська Республіка та Республіка Молдова (3 ТГ – 10% від загальної кількості ТГ); Канада, Латвійська Республіка, Чеська Республіка, Угорщина (2 ТГ – 7% від загальної кількості ТГ); Італійська Республіка, Республіка Сербія Китайська Народна Республіка, Королівство Бельгія, Королівство Данія, Французька Республіка, Турецька Республіка, Словацька Республіка, Республіка Північна Македонія, Португальська Республіка, Республіка Грузія (1 ТГ – 3% від загальної кількості ТГ, що уклали договори).

Не потребує доведення важливість якнайшвидшого пошуку дієвих партнерств для ТГ Прикарпаття та України загалом для налагодження МТС. Актуальною є потреба поновлення втрачених зв'язків, оновлення напрямків співпраці тощо.

У «Методичних рекомендаціях щодо міжнародного муніципального партнерства» зазначено, що МТС дає громаді такі переваги як залучення додаткових ресурсів для розвитку громади, залучення додаткового досвіду, знань, експертизи, формування міжнародного іміджу громади, розширення міжкультурних зв'язків, мережування або нетворкінг, створення додаткових можливостей для розвитку місцевих інституцій [6]. Зважаючи на суспільно-політичну, економічну ситуацію в країні та практичний досвід громад у період воєнного стану зауважимо, що на перший план виходять напрямки міжнародного партнерства, що передбачають підтримку в кризових ситуаціях, підтримку в процесі євроінтеграції. Актуалізуються питання співпраці в напрямку безпеки, відновлення інфраструктури та гуманітарної підтримки.

Зазначимо, що майбутнє територіальних громад неможливе без налагодження МТС. Сьогодні ТГ України переважно обіймають позицію

отримувача. Важливою першочерговою для громад України є потреба позбутися комплексу меншовартості та вчитися ставати рівноправним партнером МТС.

Висновки. Міжнародне територіальне співробітництво відкриває для громад низку переваг, серед яких доступ до фінансових ресурсів ЄС, що можуть бути використані для фінансування проєктів у багатьох важливих для розвитку ТГ сферах; МТС сприяє поліпшенню іміджу громад на міжнародній арені, робить їх більш привабливими для інвестицій; сприяє розвитку туризму та створенню нових робочих місць; МТС допомагає інтегруватися в європейський простір. Участь у МТС забезпечує громадам можливість навчатися в міжнародних партнерів, переймати, адаптовувати, впроваджувати кращі практики сталого розвитку, ставати сильним рівноправним партнером.

Нині українські громади володіють досвідом, що відсутній у більшості країн ЄС: досвід децентралізації, цифровізації, організації адміністративних послуг, кризового менеджменту в ТГ, інтеграції внутрішньо переміщених осіб, досвід формування стійкості ТГ в умовах воєнного стану та інший досвід, яким українські громади можуть ділитися з ТГ світової спільноти. Звичайно, що, налагоджуючи партнерства для МТС, варто керуватися якістю таких партнерств, а не їх кількістю, турбуватися про ефективність та результативність міжнародного територіального співробітництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аліксіччук Олександр. Що змінює новий закон в міжнародній співпраці громад? URL: <https://decentralization.ua/news/18507>.
2. Жгут А. В. Міжнародне співробітництво в реформуванні безпекового сектору України. *Вісник студентського наукового*

товариства ДонНУ імені Василя Стуса. 2021. Том 2. № 13. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/11191/11086>.

3. Конституція України : Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>

4. Лухтан А. І. Міжнародне військове співробітництво України : історико-теоретичний аспект. *Військово-науковий вісник*. 2017. № 27.

5. Маркушин, О. Г. Міжнародне співробітництво як ключовий інструмент залучення інвестицій у відбудову та розвиток об'єктів міської інфраструктури. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія : право, публічне управління та адміністрування*. 2024. № 11.

6. Методичні рекомендації щодо міжнародного муніципального партнерства. URL: <https://decentralization.ua/twincities>.

7. Міжнародне співробітництво громад : законопроект № 9450 ухвалений в цілому. URL: <https://decentralization.ua/news/17988#gallery-4>.

8. Міжнародні партнерства територіальних громад. URL: <https://decentralization.ua/twincities>.

9. Портал «Децентралізація». URL: <https://decentralization.ua>.

10. Про державний кордон України : Закон України від 04.11.1991 № 1777-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>.

11. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>.

12. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>.

13. Про міжнародне територіальне співробітництво України : Закон України від 24.04.2024 № 3668-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-20#Text>.

14. Про міжнародні договори України : Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>.

15. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

16. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>.

17. Про приєднання України до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями : Постанова Верховної Ради України від 14.07.1993 № 3384-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3384-12#Text>.

18. Про транскордонне співробітництво : Закон України від 24.06.2004 № 1861-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text>.

19. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.

20. Прокопів М. В. Зміст та вектори міжнародного співробітництва територіальних громад. *Академічні візії*. 2024. Випуск 37. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1490>.

21. Руш О. С., Войтко С. В. Розвиток міжнародного співробітництва України та Європейського Союзу у сфері альтернативної енергетики. *Вісник Херсонського національного технічного університету : Соціальні та поведінкові науки*. 2022. № 3 (82).

22. Фетько Ю. І. Сучасні наукові та нормативні підходи до визначення і змісту міжнародного співробітництва місцевих органів публічної влади. *Правові новели : науковий юридичний журнал*. 2020. № 2. С. 29-37. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/32427/1/11_2020-29-37.pdf.

23. Щодо проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення участі місцевого самоврядування у міжтериторіальному та транскордонному співробітництві» : висновок комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42219>.

REFERENCES

1. Aliksiichuk Oleksandr (2024). Shcho zminiuiie novyi zakon v mizhnarodnii spivpratsi hromad? – *What does the new law change in international cooperation of communities?* URL: <https://decentralization.ua/news/18507>. [in Ukrainian]
2. Zhhut A. V. (2021). Mizhnarodne spivrobitnytstvo v reformuvanni bezpekovoho sektoru Ukrainy – *International cooperation in reforming the security sector of Ukraine. Visnyk students`koho naukovohto tovarystva DonNU imeni Vasylia Stusa*. Tom 2. № 13. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/11191/11086>. [in Ukrainian]
3. Konstytutsiia Ukrainy (1996) : Konstytutsiia, Zakon – *Constitution of Ukraine*. Constitution, Law of 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian]
4. Lukhtan A. I. (2017). Mizhnarodne viis`kove spivrobitnytstvo Ukrainy : istoryko-teoretychnyi aspekt – *International military cooperation of Ukraine: historical and theoretical aspect. Viis`kovo-naukovyi visnyk*. № 27. [in Ukrainian]
5. Markushyn O. H. (2024). Mizhnarodne spivrobitnytstvo yak kliuchovyi instrument zaluchennia investytsii u vidbudovu ta rozvytok ob`iektiv mis`koi infrastruktury – *International cooperation as a key tool for attracting investment in the reconstruction and development of urban infrastructure. Problemy*

suchasnykh transformatsii. Seriiia : pravo, publichne upravlinnia ta administruvannia. № 11. [in Ukrainian]

6. *Metodychni rekomendatsii shchodo mizhnarodnoho munitsypal`noho partnerstva – Methodological Recommendations on International Municipal Partnership. (2022). URL: <https://decentralization.ua/twincities>. [in Ukrainian]*

7. *Mizhnarodne spivrobitnytstvo hromad : zakonoproekt № 9450 ukhvalenyi v tsilomu – International Cooperation of Communities : Draft Law № 9450 was adopted as a whole. (2024). URL: <https://decentralization.ua/news/17988#gallery-4>. [in Ukrainian]*

8. *Mizhnarodni partnerstva terytorial`nykh hromad – The International Partnerships of Territorial Communities. (2022) URL: <https://decentralization.ua/twincities>. [in Ukrainian]*

9. *Portal «Detsentralizatsiia» – Portal «Decentralization». URL: <https://decentralization.ua>. [in Ukrainian]*

10. *Pro derzhavnyi kordon Ukrainy – On the State Border of Ukraine : Law of Ukraine of 04.11.1991 № 1777-XII. (1991). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>. [in Ukrainian]*

11. *Pro zasady vnutrishn`oi i zovnishn`oi polityky – On the Principles of Domestic and Foreign Policy : Law of Ukraine of 01.07.2010 № 2411-VI. (2010). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>. [in Ukrainian]*

12. *Pro zovnishn`oekonomichnu diialnist` – About Foreign Economic Activity : Law of Ukraine of 16.04.1991 № 959-XII. (1991). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>. [in Ukrainian]*

13. *Pro mizhnarodne terytorial`ne spivrobitnytstvo Ukrainy – About International Territorial Cooperation of Ukraine : Law of Ukraine of 24.04.2024 № 3668-IX. (2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-20#Text>. [in Ukrainian]*

14. Pro mizhnarodni dohovory Ukrainy – *About International Treaties of Ukraine* : Law of Ukraine of 29.06.2004 № 1906-IV. (2004). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>. [in Ukrainian]
15. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini – *About Local Self-Government in Ukraine* : Law of Ukraine of 21.05.1997 № 280/97-BP. (1997). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>. [in Ukrainian]
16. Pro mistsevi derzhavni administratsii – *About Local State Administrations* : Law of Ukraine of 09.04.1999 № 586-XIV. (1999). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>. [in Ukrainian]
17. Pro pryiednannia Ukrainy do Yevropeis`koi ramkovoï konventsii pro transkordonne spivrobitnytstvo mizh terytorial`nyimi obshchynamy abo vlastiamy – *About Ukraine's accession to the European Framework Convention on Transfrontier Cooperation between Territorial Communities or Authorities* : Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine of 14.07.1993 № 3384-XII. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 14.07.1993 № 3384-XII. (1993). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3384-12#Text>. [in Ukrainian]
18. Pro transkordonne spivrobitnytstvo – *About Cross-Border Cooperation* : Law of Ukraine of 24.06.2004 № 1861-IV. (2004). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text> [in Ukrainian]
19. Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku – *About the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period up to 2030* : Decree of the President of Ukraine dated 30.09.2019 № 722. (2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>. [in Ukrainian]
20. Prokopiv M. V. (2024). Zmist ta vektory mizhnarodnoho spivrobitnytstva terytorial`nykh hromad – *Content and vectors of international cooperation of Territorial Communities. Akademichni vizii*. Vypusk 37. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1490>. [in Ukrainian]

21. Rush O. S., Voitko S. V. (2022). Rozvytok mizhnarodnoho spivrobotnytstva Ukrainy ta Yevropeis`koho Soiuzu u sferi al`ternatyvnoi enerhetyky – *The development of international cooperation between Ukraine and the European Union in the field of alternative energy*. *Visnyk Khersonskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu : Sotsialni ta povedinkovi nauky*. № 3 (82). [in Ukrainian]

22. Fetko Yu. I. (2020) Suchasni naukovi ta normatyvni pidkhody do vyznachennia i zmistu mizhnarodnoho spivrobotnytstva mistsevykh orhaniv publichnoi vlady – *Modern scientific and regulatory approaches to the definition and content of international cooperation of local public administration*. *Pravovi novely: naukovyi yurydychnyi zhurnal*. № 2. P. 29-37. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/32427/1/11_2020-29-37.pdf. [in Ukrainian]

23. Shchodo proiektu Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo vdoskonalennia uchasti mistsevoho samovriaduvannia u mizhterytorialnomu ta transkordonnomu spivrobotnytstvi» – *About the Draft Law of Ukraine «On Amendments to Certain Laws of Ukraine on Improving the Participation of Local Self-Government in Interterritorial and Cross-Border Cooperation»* : Opinion of the Verkhovna Rada Committee on Ukraine's Integration into the European Union. (2024). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42219>. [in Ukrainian]